

1

2

3

1: Prizor, ki v Rüheshädt privablja obiskovalce.

2 in 3: Dogajanje na štokljinem gnezdu lahko s pomočjo kamere spremljamo na ekranu v informacijskem centru ali na internetu.

4: Štoklje namesto medvedkov, zakaj pa ne?

5: Kronologijo dogajanja na posameznem gnezdu razberemo s tabel.

6: Župan Rüheshädt, gospod Herper, opravlja funkcijo prvega moža v mestu prostovoljno, sicer je uslužbenec biosfernega rezervata kot naravovarstveni nadzornik!

7: Koliko tehta bela štoklja?

8: Prostori uprave biosfernega rezervata »Flusslandschaft Elbe – Branderburg« z impresivnim središčem za obiskovalce

9: Dobro informiranje je osnova uspeha.

10: Neskončne površine optimalnih prehranjevališč bele štoklje – travnikov

vse foto: Damijan Denac

Rüheshädt - tam, kjer vladajo štoklje (II. Mednarodna konferenca Evropskih vasi štokelj) //Damijan Denac

Približno 140 km SZ od Berlina leži idilična brandenburška vasica s pomenljivim imenom Rüheshädt (mesto miru – pokopališče). Vasica ob Elbi bi bila bržkone kot vsaka druga nekdanja vzhodnonemška potonila v anonimnosti, če v njej ne bi kraljevale štoklje. In kot vsakemu pravemu kralju pritiče prestol, je tudi sam Rüheshädt postal nemška prestolnica štokelj, ko je bil leta 1996 razglašen za evropsko vas štokelj. Za osvežitev – Evropska vas štokelj je projekt fundacije Euronatur in pravzaprav koncept razvoja podeželja, ki temelji na »karizmatični« beli štoklji. Častni naziv Evropska vas štokelj prejme le ena vas v državi, kjer gnezdi večje število štokelj in kjer uresničujejo varstvene ukrepe za njeno ohranitev. Doslej je bilo razglašenih 9 evropskih vasi štokelj. Čigoč na Hrvaškem (1994), Nagybjom na Madžarskem (1994), Rüheshädt v Nemčiji (1996), Malpartida de Cáceres v Španiji (1997), Andrid v Romuniji, Mala in Velika Polana v Sloveniji (1999), Tykocin na Poljskem (2001), Marchegg v Avstriji (2002) in Belozem v Bolgariji (2005).

Rüheshädt ima kaj pokazati, saj tamkajšnje življenje dobesedno poteka v poslanstvu zamisli evropske vasi štokelj. V letu 2006 je v slogi s 150 prebivalci klopotalo kar 33 parov štokelj. Skupaj z ljudmi so štoklje letos s kar 79 (!) mladiči ustvarile harmonijo, ki jo dnevno občuduje na desetine obiskovalcev. Prespimo v hotelu Storchenkrug (štokljin vrč), grlo si osvežimo v Storchen pubu (štokljin pub), o štokljah izvemo vse v Storchenmuseumu (muzej štokelj), zvečer pa si

ogledamo katero od prireditev Storchenfestivala (festivala štokelj). Lastniki hiš z gnezdi štokelj so nanje posebej ponosni in jih čuvajo kot svetinje. Povezani so v Storchenklub (klub štokelj), vsak pa ima pred hišo tablo s kronologijo »svojega« gnezda, ki ga sleherno leto dopolni. Pravega razloga za takšno gostoto gnezd in letno produkcijo okoli 80 mladičev pa ne bomo našli v sami vasi, pač pa v bližnji okolici. Zagledali bomo neskončne poplavne travnike ob Elbi, kiskupajs pripadajočimi poplavnimi gozdovi sodijo v 533 km² velik UNESCO-v biosferni rezervat »Flusslandschaft Elbe-Branderburg«. Gre za območje, ki je večje od našega Goričkega. Razprostira se čez pet nemških zveznih držav in zajema 400 km rečnega toka ter 375.000 hektarjev rečnih lok. Biosferni rezervat superlativov v gosto naseljeni Evropi, ki izpolnjuje zamisel razvoja v sozvočju nature in kulture.

V tem okolju je potekala II. Mednarodna konferenca Evropskih vasi štokelj med 26. in 30. julijem 2006, kjer so barve polanskih »štrkov« zastopali župan občine Velika Polana, Damijan Jaklin in predstavnik turističnega društva Velika Polana, Alenka in Ivo Kejžar, ornitološko-ekološki segment pa sva pokrila z Borutom Štumbergerjem. Ko smo se dodobra seznanili s populacijskimi trendi, varstvenimi prizadevanji in upravljavskimi aktivnostmi po posameznih vaseh štokelj, ki smo jih predstavili v kratkih predavanjih, so sledile delavnice na temo naravovarstva, kmetijstva, lobiranja in turizma. Kmetijstvo je pravzaprav najpomembnejši dejavnik vseh varstvenih prizadevanj za ptice kulturne krajine, saj na eni strani biodiverzitetno ohranja, na drugi pa jo opustoši. Zato sva se oba z Borutom udeležila prav delavnice o kmetijstvu. Nepričakovano je sledila spontana ekskurzija. Največji kmet v okolici nas je s kombijem zapeljal na ekstenzivne travnike in pašnike ob Elbi ter nam razkazal območja in

pojasnil postopke, s katerimi po eni strani proizvaja hrano in daje delo ljudem, po drugi strani pa velikopotezno varuje in ohranja naravo. Videli in slišali smo vse, od paše v poplavnem gozdu, etapne mozaične košnje, do ustvarjanja vodnih teles, ki z žabami prehranijo bele štorke v sušnem obdobju. Seveda ni pozabil pokazati tudi hal in površin z intenzivno pridelavo.

In zaključek? Sprejeli in podpisali smo deklaracijo, ki podrobneje opredeljuje vlogo evropskih vasi štorke v naravovarstvenem, gospodarskem in socialnem smislu, ter izdali peticijo za ureditev mednarodnega problema trkov štorke z električnimi žicami. Razumljivo je tudi, da polnska kolonija nujno potrebuje vzdrževane etapno košene ali pašne travniške površine, ki se v zadnjem času zaraščajo. In trenutno je v občini dovolj pripravljenosti za tovrstno upravljanje in razvoj, ki bo sledil poslanstvu evropske vasi štorke, več kot kdaj prej. Temu v prid govori 30.000 obiskovalcev prireditve Polanski dnevi – festivala štorke, naslednice prireditve ob podelitvi naziva Evropska vas štorke leta 1999. Evropska vas štorke je tudi tržna znamka in primer, kako je moč naravovarstvo uporabiti za razvojno perspektivo podeželja: ljudje naj dobijo priložnost za delo in zaslužek doma. To je najbolj učinkovit način za varstvo ptic in narave, kjer je potrebno vzdrževanje kulturne krajine. Do naslednjega snidenja Evropskih vasi štorke nas loči manj kot leto – tokrat v slovenski evropski vasi štorke Veliki in Mali Polani! ●

Popravek

V prejšnji številki revije Svet ptic smo pomotoma zapisali dve napačni imeni avtorjev. Avtor fotografije rumene pastirice (*Motacilla flava*) na strani 21 je Iztok Škornik. Avtor fotografije klavžarjev (*Geronticus eremita*) na strani 24 pa je Marjan Cigoj. Za napaki se jima iskreno opravičujemo.

→ Štorke potrebujejo prijatelje

Rühestädtska deklaracija II članov Zveze evropskih vasi štorke, sprejeta na Mednarodni konferenci evropskih vasi štorke 26.-30. julija v Rühestadtu, Nemčija

I. Evropske vasi štorke, ki jih je v devetih evropskih državah razglasila fundacija Euronatur, so združene v zvezo. V zvezi je zaželeno sodelovanje vseh skupnosti po vsej Evropi, ki zastopajo območja z velikimi populacijami bele štorke in so zavezane njihovem varstvu.

II. Cilj Evropskih vasi štorke je vzpostaviti vzorčni primer ekološko sprejemljivega in trajnostnega regionalnega razvoja. Zveza evropskih vasi štorke skrbi za uresničevanje tega cilja z informiranjem, izmenjavo informacij med vami, varstvom bele štorke, sodelovanjem po vsej Evropi, stiki z javnostjo in utrjevanjem vloge sleherne evropske vasi štorke, ne glede na njen položaj v Evropi. Zveza je nova priložnost za sodelovanje ruralnih regij Evrope.

III. Člani Zveze evropskih vasi štorke so se zavezali, da bodo: - skrbeli za naravo in varstvo naravnih virov s krovno vrsto belo štorke, - aktivno uresničevali izvirne ideje in akcije na varstvenih območjih, v kmetijstvu, turizmu, regionalnem razvoju kot tudi pri ohranjanju starostnosti in razvoju kulturne identitete z belo štorke, - iskali podpornike in sponzorje za varstvo bele štorke in trajnostni regionalni razvoj z lobiranjem in stiki z javnostjo.

Za Evropske vasi štorke je značilno tesno sodelovanje med lokalnimi skupnostmi, nevladnimi organizacijami, varstvenimi območji in z njimi povezanimi institucijami na regionalnem in nacionalnem nivoju.

Člani se trudijo doseči cilje člena III na osnovi I. člena te deklaracije.

IV. Člani Zveze evropskih vasi štorke pozivajo Svet Evrope EU, občine, politike na regionalnem in nacionalnem nivoju, oblastnike, ekonomiste in druge, da: - podprejo Zvezo evropskih vasi štorke kot poseben primer sodelovanja v Evropi, - promovirajo to zvezo in poročajo o njej v medijih, - spoštujejo in varujejo naravo in naravne vire in se aktivno zavzemajo za njihovo varstvo, - si prizadevajo za naravi prijazno rabo kmetijskih površin, - aktivno podpirajo trajnostno rabo na kmetijskih območjih, v ekonomiji, pri rabi naravnih virov, v ekologiji in kulturi, - predlagajo projekte, ki povezujejo naravovarstvo, regionalni razvoj in razvoj kulturne identitete z gledom, - izboljšajo ali spremenijo načrte subvencij s ciljem doseči trajnostni ruralni razvoj in varstvo biodiverzitete, - se zavzemajo za ohranitev in naravovarstveno upravljanje naravnih vodnih režimov na mokriščih in rečnih ekosistemih, posebej tistih, ki so povezani z bivališči bele štorke.

Dodatek I

Člani Zveze evropskih vasi štorke naj opravljajo naslednje aktivnosti in naloge:

- Varstvo habitatov, namenjenih beli štorke. Ukrepi za izboljšanje prehranjevališč za štorke so poglavitni v vseh vaseh štorke.
- Gnezda v vaseh morajo biti zavarovana in po potrebi postavljeni nosilci za nova. Za to je potrebna finančna podpora.
- Kmetijsko-okoljski programi za varstvo vlažnih travnikov, pomembnih prehranjevališč štorke, niso na voljo v vseh evropskih državah. Preučijo naj se vse možnosti za podporo trajnostne kmetijske rabe.
- Bela štorke je tista, ki privablja turiste v evropske vasi štorke. Informacijski centri za obiskovalce so predpogoj za razvoj trajnostnega, ekološkega turizma. Treba je razviti ponudbo za doživljanje narave tudi zunaj »sezone štorke«.
- K varstvenemu delu za belo štorke je nujno pritegniti čim več mladih, ki bodo nadaljevali delo in regiji zagotovili prihodnost.
- Za učinkovito informiranje javnosti sta potrebni tako spletna stran kot brošura.
- Nujna je komunikacija, izmenjavanje informacij in obveščanje med naravovarstveniki in drugimi skupinami; predstavniki občin, kmeti, mladimi in ženskami.
- Varstvo in izboljšanje počivališč za štorke med selitvijo in zmanjševanje virov ogrožanja na selitvi in gnezdiščih.
- Pri iskanju možnosti financiranja projektov si člani zveze medsebojno pomagajo.

Peticija »Smrt zaradi električnega toka«

Evropske vasi štorke so najpomembnejša gnezdišča štorke in območja ekološkega turizma. Med tretjim srečanjem Evropskih vasi štorke se je izkazalo, da sta trk z električnimi žicami in udar električnega toka na drogovi najpogostejša vzroka smrti bele štorke v Evropi in na selitvi. Da bi zmanjšali nepotrebne populacijske izgube, zahtevamo ustrezne tehnične ukrepe in pravne spremembe, kot je bilo to predlagano v Bonški konvenciji in Svetu Evrope. Pozitivni primer je nov naravovarstveni zakon v Nemčiji, po katerem bo treba vse za ptice nevarne droge zamenjati z nenevarnimi do leta 2012. V Evropskih vaseh štorke je treba električno napeljavo položiti v zemljo in preprečiti trke štorke z žicami. Tak projekt že uresničujemo v nemški evropski vasi štorke – Rühestadtu. Ker nesreče ne poškodujejo le ptic, marveč povzročijo tudi nemajhno gospodarsko škodo, so pticam prijazne napeljave ekonomsko učinkovitejše. Bela štorke ni le simbol ohranjenosti kulturne krajine, temveč ima pomembno vrednost za socialni in ekonomski razvoj podeželja. Za rešitev resnega problema trkov in udarov električnega toka je Zveza evropskih vasi štorke pripravljena dati svojo pomoč podjetjem za distribucijo električne energije in drugim pristojnim službam.